

TRANSITIEKOEIEN VERDIENEN JE AANDACHT

Wie rekening houdt met de specifieke behoeften van zijn melkkoeien tijdens de laatste twee maanden voor het afkalven, plukt daarvan de vruchten tijdens de start van de productie. Maar ook gedurende de eerste dagen en weken na de kalving verdienen je dieren de nodige aandacht. Een aangepast transitie management zal zich niet alleen vertalen in een hoge, maar ook in een gezonde en duurzame productie. – *Leen Lietaer, UGent*

De stofwisseling van transitiekoeien verandert door hormonale schommelingen. Het rantsoen tijdens de droogstand moet worden aangepast aan hun behoeften. Foute samenstellingen kunnen leiden tot metabole stoornissen bij de koeien, zoals kalfziekte en slepende melkziekte. Ook de immuniteit van de koeien draait tijdens de periode rond het afkalven op een lager pitje, waardoor ze vatbaarder zijn voor infecties, bijvoorbeeld uier- en baarmoederontstekingen. Onthoud goed dat koeien niet altijd zichtbaar ziek zullen zijn. Subklinische, ofwel 'verborgen', ziekte kan ervoor zorgen dat technische resultaten ondermaats zijn, zonder dat het dier daadwerkelijk koorts heeft of zich duidelijk afwijkend gedraagt. Steeds meer hoogproductieve bedrijven kampen bijvoorbeeld niet alleen met typische klinische kalfziekten, maar ook met de subklinische vorm waarbij koeien net dat ietsje trager zijn, net dat ietsje

meer aan de nageboorte staan, net iets minder goed verteren en bijgevolg net iets te weinig produceren. De melkproductie drijft veel meer calcium weg uit hun lichaam dan ze kunnen aanvullen vanuit het rantsoen. Vaak zijn deze koeien met hoge melkproducties gebaat bij calciumbolussen en/of -drenchen vlak voor en na het kalven.

.....
Veehouders staan er vaak niet bij stil hoeveel informatie ze elke dag uit hun koeien kunnen halen.

Rantsoen

Het allerbelangrijkste aan een droogstandrantsoen is dat de koeien er vol-

doende (een drogestofopname van ongeveer 12 kg) van opnemen. Om de energiedensiteit laag genoeg te houden, en vervetting van de dieren tegen te gaan, worden bulkproducten als stro toegevoegd. Kaliumrijke voedermiddelen, typische graslandproducten, worden vermeden om de kans op kalfziekte te verminderen. Ook verse koeien moeten voldoende voeder opnemen, waarvan de snelheid en de energiewaarde geleidelijk mag stijgen tot aan de piekproductie. Hou er rekening mee dat naast smakelijkheid en opneembaarheid ook de stalbezetting, het aantal voederplaatsen en watervoorziening een cruciale rol spelen bij een goed doordacht rantsoenmanagement.

Monitoring

Met monitoring kan de veehouder enerzijds een overzicht krijgen van wat er op dat moment in het bedrijf omgaat, en anderzijds kan je zo bepaalde aandoenin-

gen in een vroeg stadium opsporen en meteen ingrijpen.

Veehouders staan er vaak niet bij stil hoeveel informatie ze elke dag uit hun koeien kunnen halen. Via het melksysteem en MPR worden bepaalde parameters op de melk bepaald en tal van koeseensoren meten activiteit, lichaamstemperatuur en/of herkauwactiviteit. Maar ook elke observatie in de stal is waardevol. Koeien die aan de nageboorte staan, witvuilen, niet naar het voederhek komen, mank zijn, mager zijn of ziek zijn, worden door de veehouder zelf gezien. Een goede administratie is essentieel. En of er nu gebruik wordt gemaakt van handgeschreven agenda's, bedrijfsbegeleidingskaarten of een smartphone met bijbehorende app ... Noteren wat er met de dieren gebeurt is noodzakelijk om de beste beslissingen voor het desbetreffende dier of de groep te kunnen nemen. De verkregen informatie moet dan afgetoetst worden aan bepaalde grenswaarden. In tabel 1 worden streef- en grenswaarden weergegeven voor verschillende typische aandoeningen bij verse koeien.

Tabel 1 Streef- en grenswaarden voor verschillende typische aandoeningen bij verse koeien - Bron: UGent

	Streefwaarde		Grenswaarde
Kalfziekte	< 2%	2-3%	> 3%
Aan de nageboorte staan	< 10%	10-15%	> 15%
Mastitis na afkalven	< 8%	8-10%	> 10%
Lebmaagdraaiing	< 2%	2-5 %	> 5%

Stappenplan: meten is weten

Verse koeien moeten regelmatig geïnspecteerd worden. Plan deze momenten zorgvuldig in je dagplanning en maak er een goede gewoonte van. Het kan helpen om deze dieren gedurende enkele dagen in een aparte box te plaatsen of ze duidelijk met kleuren te markeren (zie foto 1). Het is de bedoeling dat verse koeien opvallen want ze verdienen veel aandacht.

Na de algemene inspectie wordt specifiek gekeken naar bepaalde lichaamsfuncties van de melkkoeien. De uier wordt meermaals per dag gecontroleerd tijdens het melken. Voldoende voorstralen is nodig om de eerste tekenen van mastitis op te sporen. De melkproductie van een verse koe moet gestaag stijgen, en mag niet te veel schommelen. Te grote variaties kunnen wijzen op wisselende voeder- en/of wateropname of op een onderliggende ziekte.

De eerste tien dagen na de kalving moeten de koeien dagelijks getemperatuur worden. Men spreekt van koorts wanneer de temperatuur van een volwassen koe boven de 39,5 °C gaat. Dit is een teken dat er ergens in het lichaam een infectie en/of ontsteking is waartegen de koe zich verweert. Koorts is dus op zich niet altijd een slecht teken voor de gezondheid van de koe, maar ze zal minder reserves kunnen vrijmaken om haar productie op

1 Gemarkeerde verse koeien vallen beter op in de kudde. **2** Pasgeboren kalf met moederkoe in strobox.

peil te houden. De dierenarts kan na grondig onderzoek uitwijzen of er koortswermers en/of antibiotica nodig zijn. Ten laatste 24 uur na de kalving moet de nageboorte eraf zijn. Gebeurt dit niet, spreekt men van koeien die 'aan de nageboorte staan'. Niet alle koeien

worden daar (even) ziek van. Wanneer koeien neerliggen, kan er inhoud uit de baarmoeder naar buiten komen. Deze uitvloeit geeft een indicatie van hoe goed de koe in staat is om haar baarmoeder te schonen. Wanneer een koe een stinkende, gekleurde (bruinrode) uitvloeit én

koorts heeft, maakt ze een baarmoederontsteking door. Wanneer de uitvloeit 20 dagen na de kalving nog niet helder is, wordt dit als afwijkend beschouwd, dit zijn bijvoorbeeld witvuilers. Deze koeien kunnen het best voor onderzoek worden aangeboden tijdens de bedrijfsbegeleiding.

Melkveehouders die een beeld willen krijgen van het aantal verse koeien dat in een te diepe negatieve energie balans ver-

keert, ook wel ketonemie of slepende melkziekte genoemd, kunnen zelf ketonen meten bij hun koeien. Er bestaan teststrips die het gehalte aan ketolichamen kunnen meten in melk of urine. Men kan individuele dieren testen, bijvoorbeeld vette koeien die na afkalven sterk vermageren, of verse koeien die onvoldoende melk produceren. Maar men kan ook systematisch alle verse koeien testen – bijvoorbeeld op dag 7 en 14 na de

kalving – om het transitie management te kunnen monitoren. Wanneer het ketonengehalte licht verhoogd is, kunnen bepaalde drenchen, bijvoorbeeld propyleenglycol, de koe door deze dip halen. Bij een grotere stijging dient de dierenarts best glucose toe.

Bestuit

Wanneer transitiekoeien routinematig worden gemonitord, krijgt men niet alleen een becijferd, objectief beeld van het bedrijfsmanagement, maar kan men ook sneller en correct ingrijpen waardoor de melkkoeien beter en gezonder kunnen produceren. ■

Leen Lietaer is als dierenarts verbonden aan de vakgroep Voortplanting, Verloskunde en Bedrijfsdiergeneeskunde van de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Gent.

WAARNAAR KIJKEN?

Waarnaar kan de veehouder kijken bij het controleren van verse koeien? Onderstaande zaken geven een eerste indicatie over het algemeen voorkomen van het dier.

- Staat of ligt de koe? Kan ze recht? Wandelt ze vlot of mankt ze?
- Eet ze voldoende? Is haar pens (linkerflank) gevuld?
- Geeft ze een frisse, sterke indruk of staat ze te dromen?
- Hijgt ze, of heeft ze een rustige ademhaling?
- Hoe is de mest?

Nufarm
CIRRAN[®]

VOOR HET BESTE RENDEMENT UIT GRASLAND

Lees alles over
onkruidbestrijding op
meergrasmeermelk.be

Grow a better tomorrow.